

LEADER metodo pridėtinė vertė: kodėl, kas, kaip

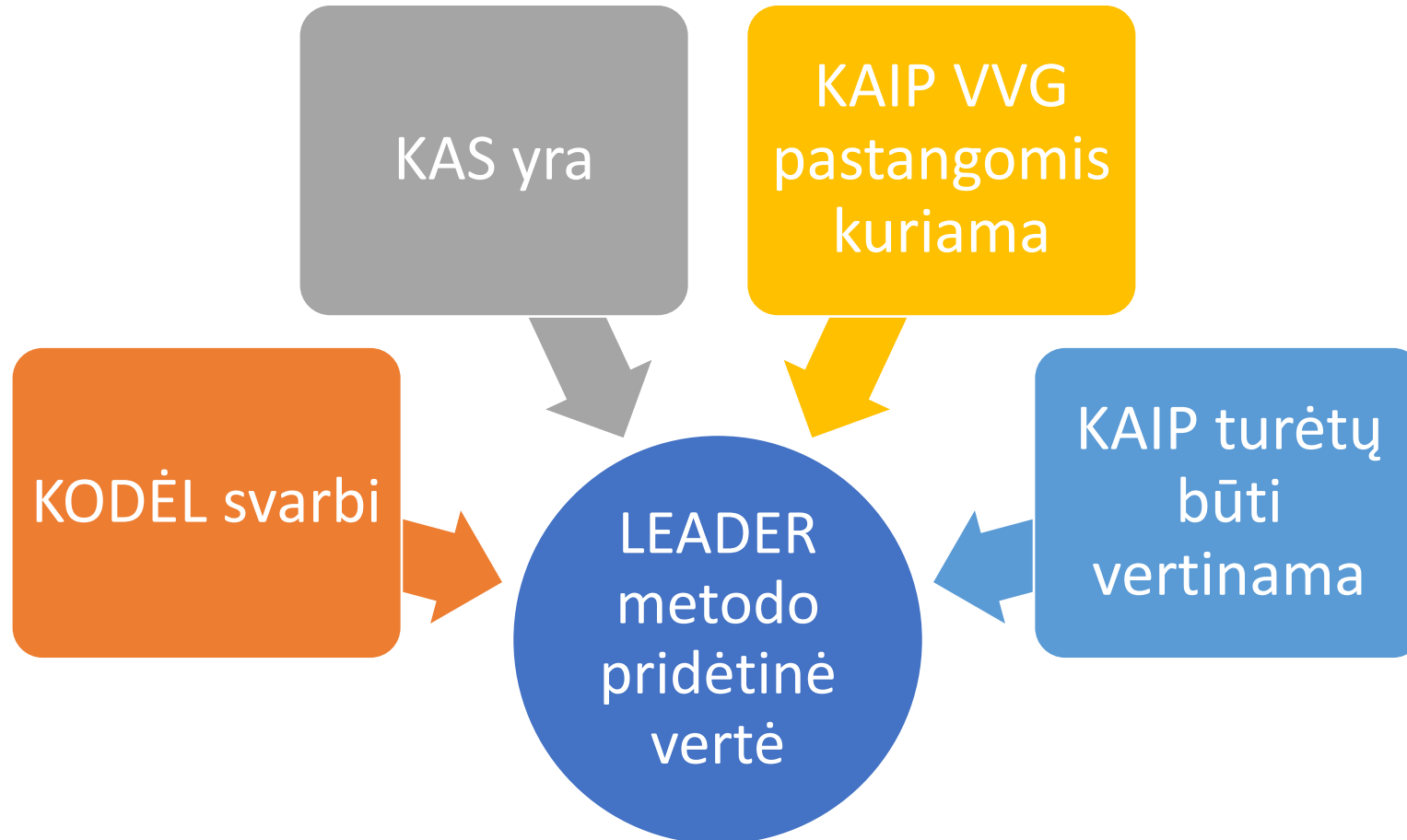
Konferencija „LEADER strategijos. Pradžia“, Bistrampolio dvaras

2023-12-15

Neringa VIRŠILIENĖ

Europos vertinimo pagalbos tarnybos teminės darbo grupės „LEADER pridėtinės vertės vertinimas“
narė

Pranešimo turinys

Kodėl svarbi LEADER pridėtinė vertė?

- Intervencijų planavimas ir įgyvendinimas LEADER metodu kainuoja daugiau (VPS parengimas, išlaidos VVG veiklai ir VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimui).
- Europos audito rūmų specialioji ataskaita Nr. 5/2010:
 - „Komisija ir valstybės narės nebuvo pakankamai reiklios ir iš dalies yra atsakingos kartu su VVG dėl to, kad potenciali LEADER metodo pridėtinė vertė buvo ribota.“
 - „Komisija ir valstybės narės negali įrodyti LEADER metodu sukurtos pridėtinės vertės.“
- Europos audito rūmų specialioji ataskaita Nr. 10/2022:
 - „Papildoma LEADER ir BIVP nauda vis dar neįrodyta“.
- Privalomas teminis LEADER pridėtinės vertės vertinimas pagal EK įgyvendinimo reglamentą Nr. 2022/1475.
- 2023 m. sukurta EVPT teminė darbo grupė Nr. 4 “LEADER pridėtinės vertės vertinimas”
 - Rekomendacijos dėl LEADER metodo pridėtinės vertės vertinimo: rodiklių parinkimas, vertinimo sistema, vertinimų pavyzdžiai ir kt.

Kas yra LEADER pridėtinė vertė?

- LEADER pridėtinė vertė apibrėžiama kaip **nauda**, gauta tinkamai taikant LEADER metodą (7 LEADER principus), palyginti su nauda, kuri būtų gauta netaikant šio metodo:
 - Geresnis socialinis kapitalas
 - Geresnis valdymas
 - Geresni įgyvendinimo rezultatai ir poveikis

Kas yra geresnis socialinis kapitalas?

Tinklai

- Auga arba išlieka dideli VVG narių skaičius ir įvairovė, VVG sąveikos kokybė.
- VVG plėtoja arba palaiko ryšius su aktualiais partneriais už VVG teritorijos ribų.
- Socialinė sąveika VVG teritorijoje (bet ne pačioje VVG) gerėja arba išlieka aukšto lygio.

Tarpusavio parama ir pasitikėjimas

- Tarpusavio paramos ir pasitikėjimo lygis VVG teritorijoje auga arba išlieka aukšti (VVG nariai, vietos projektų vykdytojai, kiti VVG teritorijos gyventojai).

Bendri mentaliniai modeliai, vertybės ir įsitikinimai

- Skatinama bendra VVG teritorijos vizija, tapatybė, tikslai, vertybės ir įsitikinimai tarp VVG narių ir visoje VVG teritorijoje (tarp VVG teritorijos gyventojų).

Kaip VVG pastangomis gerinamas socialinis kapitalas?

- **Principas „iš apačios į viršų“:** įvairių suinteresuotų asmenų įtraukimas į VPS rengimą ir įgyvendinimą, prisideda prie tinklų kūrimosi, didesnio tarpusavio pasitikėjimo ir pasitikėjimo VVG.
- **Partnerystės principas:** dalyvavimas VVG veikloje skatina formalių ir neformalių bendravimo ir bendradarbiavimo tinklų tarp skirtingų sektorių atstovų kūrimąsi.
- **Integruotas ir daugiasektorinis požiūris:** išreiškiami ir balansuojami skirtingų sektorių atstovų interesai, formuojasi bendri mentaliniai modeliai ir įsitikinimai apie problemas ir jų sprendimo būdus.
- **Tinklaveika ir bendradarbiavimas:** didina pasitikėjimą, prisideda prie bendrų vertybių ir įsitikinimų formavimosi, naujų partnerysčių ir bendradarbiavimo tinklų.

Kas yra geresnis valdymas?

Vietos valdymas (VVG teritorijoje)

- Į(ši)traukimas į sprendimų priėmimą: VVG gebėjimas, sutelkti organizacijas ir žmones įtraukiuoju būdu priimant sprendimus, gerėja arba išlieka aukšto lygio.
- Gerėja arba išlieka aukšto lygio VVG narių ir administracijos atstovų techniniai ir administraciniai gebėjimai.
- Gerėja vietos gyventojų aktyvumo skatinimo bei pagalbos esamiems ir būsimiems pareiškėjams kokybė.
- Gerėja VVG komunikacija su potencialiais pareiškėjais ir VVG teritorijos gyventojais.

Daugiapakopis valdymas (už VVG teritorijos ribų)

- Gerėja arba išlieka aukšto lygio VVG bendravimas ir bendradarbiavimas su NMA ir ŽŪM.
- Gerėja VVG įsitraukimas į sprendimų priėmimą savivaldybės, regiono ir nacionaliniu lygiu.

Kaip VVG pastangomis gerinamas valdymas?

- **Partnerystės principas:** užtikrina sprendimų priėmimą įtraukiuoju būdu, skirtingų nuomonių išklusymą ir įvertinimą.
- **Tinklaveika ir bendradarbiavimas:** stiprina VVG narių ir VVG administracijos atstovų gebėjimus, prisideda prie VVG veiklos kokybės gerinimo, padeda įsitraukti į sprendimų priėmimą už VVG teritorijos ribų, formuoti koalicijas už VVG teritorijos ribų priimant svarbius sprendimus.
- **Teritorinis principas:** į VPS rengimą gali įsitraukti VVG teritorijos gyventojai, kurie neturi galimybės įsitraukti į kitų strateginių dokumentų rengimą (apklausos, aptarimai).
- **Inovacijų principas:** VVG ieško naujų būdų įgyvendinti savo veiklas (komunikacija, VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimas, pagalba pareiškėjams ir projektų vykdytojams).

Kas yra geresni įgyvendinimo rezultatai ir poveikis?

Didesnis svorto poveikis	VVG teritorijos poreikius atitinkantys projektai	Vietos lygiu inovatyvūs projektai	Tvarūs projektų rezultatai	Bendradarbiavimą skatinantys projektai
<ul style="list-style-type: none">• VPS įgyvendinimas skatina tolesnes investicijas ar veiklą VVG teritorijoje, kad būtų pasiekti strateginiai tikslai, tiesiogiai nefinansuojami VPS lėšomis.• VPS įgyvendinimas padeda pritraukti naujus projektų vykdytojus.	<ul style="list-style-type: none">• Įgyvendinami projektai, kurie suteikia vertę ir panaudoja specifinius VVG teritorijos privalumus, geriau atitinka VVG teritorijos poreikius ir tikslus, prisideda prie struktūrinių pokyčių.• Projektus įgyvendina įvairūs vietos projektų vykdytojai.	<ul style="list-style-type: none">• VVG skatina inovacijų diegimą ir didesnę inovacijų sklaidą vietos lygiu.	<ul style="list-style-type: none">• Ekonominiu, socialiniu ir aplinkosauginiu požiūriu tvaresni projektų rezultatai ir VVG indėlis į projektų rezultatų tvarumo didinimą.	<ul style="list-style-type: none">• VPS įgyvendinimas kuria naujas arba padeda išlaikyti esamas partnerystes, tinklus, ar bendradarbiavimo ryšius VVG teritorijoje (su partneriais įgyvendinami, skėtiniai, integruoti, strateginiai projektai)

Kaip VVG pastangomis gerėja VPS įgyvendinimo rezultatai ir poveikis

- **Principas „iš apačios į viršų“:** VVG teritorijos gyventojai yra geriau informuoti apie VPS teikiamas galimybes, didėja suinteresuotumas rengti ir įgyvendinti projektus (nauji projektų vykdytojai).
- **Teritorinis principas:** užtikrinama geresnė projektų ir jų rezultatų sklaida VVG teritorijoje, projektai geriau atitinka VVG teritorijos specifiką ir suteikia vertę VVG teritorijos išskirtinumams.
- **Partnerystės principas:** naujos platesnės partnerystės vietos projektų lygiu užtikrina tvaresnius vietos projektų rezultatus ir didesnę aprėptį.
- **Integruotas ir daugiasektorinis požiūris:** partnerystė vietos projektų lygiu užtikrina ekonominiu, socialiniu ir aplinkosauginiu požiūriu tvaresnius projektų rezultatus, kompleksinį problemų sprendimą.
- **Inovacijų principas:** parama vietos lygmens inovacijoms, kurios nebūtų laikomos inovacijomis nacionaliniu lygiu.
- **Tinklaveika ir bendradarbiavimas:** įkvėpimo šaltinis, galimybė perimti ir plačiau paskleisti inovacijas, gerąją praktiką.

Kaip turėtų būti vertinama LEADER pridėtinė vertė?

Kokios pridėtinės vertės sieksime Lietuvoje?

- Nacionalinis LEADER pridėtinės vertės apibrėžimas (ŽŪM)
- Mokymai suinteresuotiems asmenims (VVG, LKT, NMA, ŽŪM)

Kokius rodiklius ir duomenis naudosime?

- VPS įgyvendinimo ataskaitos forma (ŽŪM)
- VVG teikiamų duomenų analizė, kokybės kontrolė ir apibendrinimas (NMA)

Kaip išsiaiškinsime suinteresuotų subjektų nuomonę?

- VVG nariai, VVG kolegialaus valdymo organo nariai (ŽŪM)
- VVG teritorijos gyventojai (VVG), vietos projektų vykdytojai (VVG, ŽŪM), kaimo gyventojai (ŽŪM)

Kada rinksime duomenis ir kaip išmatuosime pokytį?

- Pradinės situacijos nustatymas - ne vėliau kaip 2024 m. (ŽŪM)
- Vertinimo tęstinumo ir rezultatų palyginamumo užtikrinimas (ŽŪM)

Kaip užtikrinsime informacijos patikimumą, palyginamumą ir nešališkumą?

- Centralizuotas vertinimas, apimantis visas VVG
- Reguliarus ir nepriklausomas išorės vertinimas (2024 m. ir dar bent kartą iki 2029 m.)

Pabaigai - 6 „į“ tai, kuo daugelis suinteresuoti

